

KARIA

Günümüzde Aydın ve Muğla illerinin büyük bölümü ile Denizli inlin batı ucunu kapsar.

Kuzeyini Büyük Menderes (*Maiandros*) Nehri, doğusunu Dalaman (*Indos*) Çayı sınırlar. Batısı ve güneyi Ege denizidir.

Bölge adını Anadolu'nun yerli halkı Karlar'dan alır. Karlar II. Binde Hitit ve Mısır metinlerinde, KARŞİKA yada KARAKİŞA olarak anılırlar. I. Bin yılda Pers kayıtlarında KARKA adıyla geçerler.

Herodotos, Karlar'ın Anadolu'nun yerli halkı olduklarını, Mysia ve Lydyalı'larla kardeş olduklarını iddia ettiklerini aktarır.

Karca henüz çözülememiştir.

Troia savaşında diğer Anadolu halkları gibi Priamos'un yanında savaştılar.

Sorguçlu miğferi, omuza asılabilen tutamaklı kalkanı, kalkanların dış yüzeylerini resimlerle süslemeyi ilk kullananlar Kariyalı'lardır.

Mısır ordularında paralı asker olarak çalışmışlardır. Adları, 591'deki Nubya seferine katılmalarından ötürü, EBU SİMBEL Tapınağı duvarlarına kazınmıştır.

Karia'da Lelegler'de yaşıyorlardı. Homeros'a göre Lelelegler önceden Kralları Altes önderliğinde Troas'da Pedassos kentinde oturuyorlardı. Troia savaşından sonra Karia'ya

Karia Tarihi

Administrator tarafından yazıldı.
Perşembe, 18 Ağustos 2011 17:45 -

yerleştiler. Halikarnasos yakınlarında sekiz kent kurmuşlardır. Bunlardan birine Pedesa adını verdiler

Lelegler'den geriye evler, duvarlar, mezarlar kalmıştır. Yazıt ve anıt günümüze gelmemiştir.

Peloponnesos yarımadasından IX.yy. da gelen Dorlar Datça ve Bodrum yarımadasına yerleştiler. Zamanla yerli halka karışıp kaynaştılar.

Dorlar yerli halkın direnişine rağmen DOR HEKSAPOLIS'i adı verilen dini ağırlıklı bir birlik oluşturdular.

Birliğe üye olan kentler; Halikarnasos, Knidos, Kos (İstanköy adası), ve Rodos adası kentleri (Lindos, lalysos, Kamiros)

Üyeler Knidos'da bulunan TRIOPİA APOLLON onuruna yapılan DORIEIA denilen şenliklere katılırlardı. Bu şenliklerde Apollon onuruna oyunlar düzenlenir, kazananlara üç ayaklı tunç kazanlar armağan edilirdi.

Karialılar'ın ortak kutsal alanı Mylasa'daki ZEUS KARIOS Tapınağıydı.

Büyük Pers İmparatorluğu satraplık denilen bölgelere ayrılmıştı. Karia'nın ilk satrapı Mylasalı Hyssaldomos'yu. Onu, oğlu Hekatomnos ve 377 yılında torunu Mousolos izledi. Mousolos, başkentini Mylasa'dan Halikarnassos'a taşıdı.

Karia'da kadınla erkek aynı sofraya oturmazlardı.

St. Poul tarafından ziyaret edilmeyen Karia'da Hıristiyanlık, İmparator Constantinus'un

resmi din olarak kabul edilişine kadar gelişmemiştir. Erken kiliseleri en uç kentleri olan Laodikeia ve Kolossai'de bulunur.

Alabanda yöresinde bitki ilaçlamasında kullanılan bir tür kükürt çıkarılıyordu. Karia Zeytinyağı Atina'ya, balı Mısır'a, Kaunos kuru incirleri, Mısır ve İtalya'ya, Knidos şarapları, Yunanistan'dan Mısır'a kadar ihraç ediliyordu. Knidos soğanıyla, Kaunos ahtapotuyla meşhurdu.

Meremeri levhalar halinde kesme yöntemini Kariyalı'lar bulmuştur.

lasos'un meşhur kırmızı-pembe damarlı mermerleri İstanbul'daki Ayasofya'da ve Ravenna'daki San Vitale'nin yapımlarında kullanılmıştı.

"HALİKARNASSOS MAUSOLEIONU" antik dünyanın yedi harikasından biridir. Halikarnassos'da yer alır. Karia Satrabı Mausolos'un mezar anıtıdır.

Tarih ilminin babası sayılan HERODOTOS V. Yy.da Halikarnassos (Bodrum) kentinde doğmuştur. Anadolu, Yunanistan, Mısır, İran, güney İtalya'yı gezmiştir.

SEKİZ LELEG KENTİ;

Hepsi Myndos (Bodrum) yarımadasında yer alır.

Syangela / Theangela, Myndos, Termera, Side, Madnasa, Pedasa, Uranium, Telmessos

ÖNEMLİ KARIA ANTİK KENTLERİ

APHRODİSİAS X Geyre-Karacasu-Tavas
HERAKLEİA Latmos X Kapkırı K.-Bafa Gölü

[BURGAZ/ESKİ KNIDOS](#)

HIERAPOLIS X PAMUKKALE-Denizli

IASOS X Kuyukışlacık K.-Milas

[KNİDOS X Tekirburnu-Datça](#)

NYSA X Sultanhisar-Aydın

STRATONİKEİA X Eski Eskihsar K.-Yatağan

ALABANDA X ARAPHİSAR/Doğanyurt-Çine

alinda X KARPUZLU-Çine

EUROMOS X Ayaklı-Milas

gerga X X Ovacık

HALİKARNASSOS X BODRUM

KEDREAİ X Sedir Adası-Marmaris

LABRAYNDA X Kargıcaklı K.-Milas

LAGİNA X Turgut -Yatağan

LAODİKEİA X Denizli

MYLASA x MİLAS

AMOS X Kumlubük--TURUNÇ-Marmaris

amyzon X Mazın Kalesi-Çine

gerga X X Ovacık

hydisos x Karacahisar K.-Milas

HYLLARİMA X Çamyayla K.-Çine

Karia Tarihi

Administratör tarafından yazıldı.
Perşembe, 18 Ağustos 2011 17:45 -

peçin kalesi X Milas

phoiniks x Taşlıca K.-Marmaris

piginda x Çamlıdere K. 7 Km. Güneydoğusu - Bozdoğan - Aydın

[TRALLES](#) X Aydın

Yukarıdaki bölüm arkeolojiden ziyade çalışmasından alınmıştır.

T.C. Kültür bakanlığı

Karia bölgesi:

Anadolu'nun Güneybatı kıyısında yer alan Karia Bölgesi, Kar ve Leleg halklarının yaşadıkları dağlık bir bölgedir.

Tarihin babası olarak tanınan Halikarnassos'lu Herodotos (M.Ö. 484-425), "Karyalılar anakaraya adalardan gelmişlerdir. Eskiden Leleg adı altında adalarda otururlardı ve Minos uyruğundaydılar" demektedir. Ancak Kariyalıların bunu kabul etmeyerek "Biz anakaranın yerlisiyiz" dediklerini de eklemektedir. Bu bölge İonia, Phrygia ve Lykia tarafından çevrilmekte, kuzeyde Büyük Menderes (Maiandros), güneyde de günümüzde adı Köyceğiz olan göl ile sınırlandırılmaktadır (Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Anadolu Uygarlıkları. İstanbul, 1988, s.474; George E.Bean, Karia. İstanbul 1987; Oğuz Alpözen, Bodrum, Antik Halikarnassos. Ankara 1995).

M.Ö. 7. ve 6. yy.ın ilk yarısında Karia'nın Lydia Krallığı topraklarına katılmış olduğu anlaşılmaktadır. Kyros M.Ö. 546'da Lydia'yı egemenliği altına alınca, Karia da Pers yönetimine girmiştir. Persler egemenlikleri altına aldıkları şehirlerde kendilerine bağlı sülaleri iktidara getirmişlerdir.

Strabon'un bildirdiğine göre (XIV, 659) Hekatomnos, Persler tarafından iktidara getirilmiş Karia

kralıydı (ölümü M.Ö. 377). Mausolos, İdrieus ve Piksodaros adında üç oğlu, Artemisia ve Ada adında iki kızı vardı. Kızkardeşi Artemisia ile evlenen Mausolos'un, satrap olmasına karşın, gerçek bir krala has yetkileri bulunuyordu. II. Artakserkses Mnemon yönetimine karşı yapılan ayaklanmaya katılmış ve bazı adalarla Lydia ve İonia'nın önemli bölümlerini ele geçirmiştir. Karia başkentini Mylasa'dan Halikarnassos'a taşımış, dünyanın Yedi Harikasından biri olan Halikarnassos Mausoleion'u adlı anıtsal mezar onun için yaptırılmıştır. Mausoleum sözcüğü Roma Çağı ve daha sonraları en gözde mezar anıtları için kullanılmıştır.

Mausolos'un ardından Karia yöntemini üstlenen karısı ve kızkardeşi Artemisia da birkaç yıl içinde ölünce kardeşlerden İdrieus başa geçmiştir. Küçük kızkardeşi Ada ile evlenen İdrieus'un da zamansız ölümü üzerine yönetim en küçük kardeş olan Piksodaros'un eline geçmiştir. Piksodaros başa geçer geçmez kızkardeşi Ada'yı hemen Alinda'ya sürmüştür.

Büyük İskender M.Ö. 334'te Pers seferi sırasında büyük bir hızla Karia bölgesini ele geçirmiş, Halikarnassos İskender'in Asia'da direnç gördüğü sayılı yerlerden biri olmuştur. İskender kenti ele geçirdikten sonra, dostça ilişkiler kurmuş olduğu Ada'yı sürgünden getirtmiş, tüm Karia'yı onun yönetimine bırakmıştır. Büyük İskender'in ölümü üzerine Karia, önce Seleukos Krallığı'na arkasından Bergama Krallığı'na (M.Ö. 180) katılmıştır. Karia Bölgesi M.Ö. 133'te Roma'nın Asia Eyaleti'nin bir parçası olmuş, Roma yönetimi sırasında 2 yüzyıl boyunca genel bir bolluk ve mutluluk yaşanmıştır. Üçüncü yüzyıla birlikte düşüş baş göstermiştir. Yüzyıl sonlarına doğru Diocletianus'un yeni bir eyalet düzeni benimsemesi sonucunda, Karia ilk kez ayrı bir eyalet durumuna gelmiştir. İmparator Constantinus zamanında Hristiyanlık resmen benimsenmiştir.

Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde, çeşitli üniversite ve bilim kuruluşlarının yaptığı arkeolojik kazılarda bulunmuş, önemli cam eserler yer almaktadır. Bunların yanı sıra az miktarda satın alma yoluyla müzeye kazandırılmış cam buluntular vardır.

Kazı buluntuları arasında en erken yapıtlar, Texas Üniversitesi adına Sualtı Arkeoloji Enstitüsü tarafından Prof. Dr. George F. Bass ve daha sonra Dr. Cemal Pulak başkanlığında yapılan, Kaş-Uluburun Batığı kazısında bulunmuş cam külçelerdir. Bu külçeler bilinen en eski hammadde kaynaklarıdır. 1984 yılında başlayıp 1995 yılında biten kazılarda bulunmuş ve Geç Bronz Çağı'na M.Ö. 14. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen ve sayıları 150'yi aşan, kobalt mavisi, turkuvaz ve lavanta renklerindeki yuvarlak, yassı ham cam külçeler o çağda Suriye'den Ege'ye cam ticareti yapıldığını ispatlamıştır.

Uluburun kazısında 150'den fazla cam külçe ve külçe parçası bulunması, bunların Tell el

Amarna kazısında bulunmuş tabletlerde geçen mekku ve ehlipakku taşları olabileceği savının ileri sürülmesine neden olmuştur.

Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde, 2 tanesi halen müze Cam Salonunda sergilenen, diğerleri depo ve laboratuarda korunan bu külçeler, Türkiye müzelerindeki bilinen en eski cam buluntu olmalarının yanı sıra M.Ö. 2. bin ticareti, taşımacılığı ve doğu-batı ilişkileri açısından da büyük öneme sahiptir (G.F. Bass, 1996: 67; G.F.Bass 1985: 619-635; L.Oppenheim 1973: 259-266; Cemal Pulak 1988: 1-37).

Uluburun sualtı kazısı'nda bulunmuş cam külçeler dışında M.Ö. 2. bine tarihlenen önemli bir buluntu da Bodrum Müzesi'ne bir kara kazısından gelmiştir. 1963 yılında Bodrum yakınlarındaki Mūskebi'de, Ankara Üniversitesi DTCF Arkeoloji Bölümü adına Prof. Dr. Yusuf Boysal başkanlığında kazılan Miken mezarlığında, C mezarlığı 22 nolu mezarda, bazı boyalı Miken çömlekleri ile beraber 33 adet cam boncuk bulunmuştur. Olasılıkla bir kadın mezarına gömü armağanı olarak bırakılan bu boncukların her biri, üst kısmı ip delikli yatay çubuk biçimli, alt kısmı kabartma yivli spiral biçimli, kıvrımlı ve ucu deniz kabuğu görünümlüdür. Kalıp baskı tekniğinde yapılan bu boncukların benzerlerine Mikenai ve Thebai'de, Yunanistan dışında da Girit ve Rodos'taki çeşitli merkezlerde rastlanmaktadır. Mūskebi boncukları M.Ö. 1400-1250 yılları arasına tarihlenmiştir (Y.Boysal, 1964: 81-83).

Robert H.Brill'in cam külçelerden aldığı örneklerin analizleri sonucunda Mısır şişeleri ile Miken boncuklarının aynı özellikleri taşıdığı konusunda fikir birliğine varılmıştır (G.F.Bass 1996: 67; G.F.Bass 1987: 693-732).

Bodrum Müzesi'ndeki M.Ö. 2. bin buluntuları, Geç Bronz Çağı üretim merkezleri, ticareti, camın işlenişi gibi bilgilerin yanı sıra mezar hediyesi olarak da kullanıldıklarını belgelemektedir.

Kronolojik olarak değerlendirildiğinde, Bodrum Müzesi'nde M.Ö. 2. bin ile Arkaik Çağ arasındaki döneme ait herhangi bir eser bulunmamaktadır. Koleksiyonlar arasında Arkaik-Klasik Çağa tarihlenen kum kalıp tekniğinde yapılmış küçük amphoriskos ve alabastronlar yer almaktadır. Bu yapıtlar M.Ö. 6-5. yüzyıllara tarihlenen, Milas'ta bulunmuş bir alabastron ile bir amphoriskos ve buluntu yeri bilinmeyen başka bir kırık amphoriskostur. Bu eserlerin bulunuş biçimleri ile ilgili hiçbir bilgi yoktur. Ancak çok kıymetli olan altın kaplardan sonra camdan yapılanların en değerli olarak kabul edildiği o çağda bunlar, büyük bir olasılıkla mezar armağanı şeklinde kullanılmış olmalıdırlar (Aristophanes, Akherneis 74).

Klasik Çağ buluntularının kazı sonucu müzeye kazandırılmış olanları hiç kuşkusuz tarihlleme ve belgeleme açısından büyük öneme sahiptir. Örneğin Danimarka Aarhus Üniversitesi adına Prof. Dr. Kristian Jeppesen başkanlığında gerçekleştirilen 1973 yılı Mausoleum kazılarında ele geçen grotesk kuşbaşı ile boncuklar, ilginç sonuçlara ulaşılmasını sağlamıştır. Mausoleum'da güney merdiveni üzerindeki bir çöp çukurunda bulunmuş, kum kalıp tekniğiyle yapılmış kuş başlı pendatlar, Fenike-Kartaca kökenli yapımlardandır. Klasik Çağa tarihlenen bu pendant ve boncuklar Kuzey Afrika ve Suriye'den Halikarnassos'a ithal edilmiş olmalıdır (S.Goldstein 1979:38 fig.12; Monique Seefried'in yaptığı çalışmada bu türlü eserlerin Kartaca yapımlı olduğu belirtilmiştir).

Bodrum Müzesi'ndeki Klasik Çağa tarihlenen yapıtlar arasında, Karyalı Prenses mezarında bulunmuş küçük cam boncuklar o çağın nadir örnekleri arasında yer alır.

1989 yılında Bodrum'un kuzeydoğusunda, antik Halikarnassos kentinin dış ve iç sur duvarları arasında, Milas kapısı yakınında, bir mezar bulunmuştur. Lahit içinde, çeşitli takılar, yüzükler ve başında bir taçla gömülmüş, 40 yaşlarında ölmüş bir kadın iskeleti açığa çıkarılmıştır. Bu kadın olasılıkla Mausolos sülalesinden bir prenses ya da saraya mensup soylu bir kadındır. Çeşitli altın buluntuların yanı sıra bazı cam boncuklar da bu kazıda ele geçmiştir. Halen Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesinde özel bir salonda sergilenen, İngiltere Manchester Üniversitesi'nde rekonstrüksiyonu yapılmış mankenin, bel kısmında bu camları görmek olasıdır. Bunlar mavi opak cam hamurlu, ip delikli olup kalıba döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bunların bir kısmı arpa biçimli, çoğunluğu aşık ya da çift yüzlü balta biçimlidir. Kazıda cam boncuklarla birlikte altın boncuklar da bulunmuştur. Bu altın ve cam boncukların birlikte bir dizi oluşturdukları düşünülebilir. Burada çift yüzlü balta ya da astragal ile arpa tanecikli amuletlerin dinsel bir amaca hizmet etmek üzere kullanıldığı varsayılabilir. Çift yüzlü baltanın Mausolos ailesi için önemi büyüktür. Örneğin Peksodaros sikkelerinde ayakta Zeus Labrandeus, çift yüzlü balta taşımaktadır (bkz. Sylloge Nummorum Graecorum, Caria 1947: Lev.14 fig. 595-599).

Karyalı Prenses mezarında bulunan camlar M.Ö. 4. yüzyılın ortasına tarihlenmiştir. (Aykut Özet 1992: 101-113). Bu boncukların antik Halikarnassos'tan pek de uzak olmayan bir merkezden getirildiği düşünülmektedir. M.Ö. 6. yüzyılda Anadolu'da Sardis'te bir Lydia evinde küçük bir atölye bulunmuş olması, o çağda Anadolu'da cam üretimine başlandığını kanıtlamaktadır. Ayrıca Arkaik ve Klasik Çağlarda Rodos'ta önemli cam atölyelerinin olması Karyalı Prenses boncuklarının burada imal edilmiş olmasını da akla getirmektedir.

Bodrum Müzesi cam koleksiyonlarında Helenistik Çağa tarihlenen camların azlığı da göze

çarpmaktadır. Stratonikeia'da 1986 yılında rastlantı sonucu bir yol kazısı sırasında açılan bir mezarda bulunan amphoriskos, Doğu Akdeniz ürünü olup M.Ö. 2-1. yüzyıllarda Anadolu'nun güney kıyılarına getirilmiş ve büyük bir olasılıkla Halikarnassos Limanında bir soylu tarafından satın alınmış olmalıdır. Siyah cam hamurlu bu merhem şişesi kum kalıp tekniğiyle biçimlendirilmiş ve üzerine beyaz ve sarı cam lifleri sarılarak tüy motifi biçiminde aletle şekillendirilmiştir.

Köyceğiz'de bulunmuş, iç kalıp tekniğiyle yapılmış bir aryballos'un tam benzeri bulunmadığı için tarihlenmesi açısından kesin bir sonuca ulaşılmasında zorlanılmıştır. Ancak büyük bir olasılıkla Helenistik Çağa tarihlenebilir.

Geç Helenistik Çağa tarihlenen sonuncu yapıt Prof. Dr. Baki Öğün tarafından Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi adına Kaunos'ta yürütülen kazılarda 1974 yılında 3 no'lu mezarda bulunmuş, kalıba döküm tekniğiyle yapılmış yeşil renkli bir kâsedir. Helenistik Çağda çok değerli olan bu kâseler, bronz Frig kâselerinin bir devamı olarak yapılmıştır. Bu kâselerin ölülerin susuzluğunu gidermek amacıyla mezarlara konulduğu bilinmektedir. O çağda bunların kendiliğinden suyla dolacağına dönük bir inanç vardı.

Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'ndeki Klasik ve Helenistik yapıtların incelenmesi sonucunda, bunların bir kısmının Doğu Akdeniz'den ithal edildiği bir kısmının da yakın merkezlerden getirildiği anlaşılmıştır.